

ЛІНГВІСТИКА

УДК 81'37'38'367:821.161.2Франко

М. О. Вінтонів

ORCID: 0000-0002-3258-8633

А. С. Кучер

ORCID: 0000-0002-9056-7697

ФУНКЦІЙНІ ВИЯВИ ПАРЦЕЛЯТІВ В ІДЮСТИЛІ ІВАНА ФРАНКА

Статтю присвячено дослідженню одного із прийомів експресивного синтаксису – парцеляції. Причиною виникнення парцелятів є вплив сучасних модифікаційних процесів у синтаксисі, які стосуються розчленування висловлення на кілька логіко-змістових та інтонаційних відрізків. У статті описано структурно-семантичні особливості парцелятів. Охарактеризовано типи парцелятів за граматичними показниками та способами синтаксичного зв'язку. З'ясовано, що функціонування парцелятів притаманне як для простого, так і складного речень. Найбільш уживаними в межах простого речення є парцельовані однорідні присудки, значно менше зафіксовано парцельованих однорідних додатків, однорідних обставин та парцельованих одиничних присудка, означення, додатка, обставини та головного члена односкладного речення. Найчастіше письменник використовує парцеляти з безсполучниковим зв'язком, рідше – зі сполучниковим, спорадично вжито парцеляти, формальним маркером виявлення яких є крапки між складниками. Кількісно-статистичні показники демонструють динаміку функціонування парцелятів у творах різних періодів творчості Івана Франка.

***Ключові слова:** просте речення, сегментація, парцеляція, експресивний синтаксис, прагматика художнього тексту, Іван Франко.*

DOI 10.34079/2226-3055-2023-16-28-166-173

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У художніх творах помітним є наближення до розмовного природного мовлення, для якого характерне ослаблення внутрішньореченневих зв'язків, зумовлене порушенням класичних моделей речення та відмовою від стандартизованих форм вираження. До засобів експресивного синтаксису, що виникають у результаті синтаксичних трансформацій, уналежнено парцеляти.

Парцелят є результатом структурно-семантичного та інтонаційного вичленування значущих синтаксичних одиниць самого висловлення, що з комунікативного погляду є своєрідним засобом актуалізації певного змістового ядра з дещо зміщеними структурними позиціями, проте в інформаційному плані є релевантним базовому утворенню. Парцелят можна позиціонувати як один із виявів мовних модифікаційних процесів, що пов'язані з тенденцією до синтаксичного аналітизму як комунікативно зорієнтованого типу вираження когнітивного змісту повідомлення (Загнітко, 2001, с. 84).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Явище парцеляції привертає чималу увагу дослідників протягом багатьох століть. Ученими зауважено, що процеси розчленування самого речення шляхом винесення певних елементів за його межі помітні ще з кінця XVIII ст. Йдеться про синтаксичні прийоми внутрішньореченнєвого розриву, що призводить до логічної та емоційної актуалізації від'єданого елемента. Проте системне та випрацюване застосування такого синтаксичного прийому в літературних жанрах притаманне вже сучасному етапу.

Низку наукових праць присвячено саме з'ясуванню причин виникнення парцельованих одиниць, опису їхніх провідних характеристик, виявленню стилістичного маркування, логіко-змістових зв'язків між компонентами тощо. Авторами таких лінгвістичних досліджень є: Ж. Антуан, І. Вихованець, М. Вінтонів, Х. Глінц, П. Дудик, О. Еспернс, А. Загнітко, Св. Іванчев, М. Каранська, М. Коєн, П. Коструба, Й. Пенчев, І. Петличний, І. Хаджоу, Т. Шевченко та ін.

Прагмастилістичний потенціал парцелятивів є досить значним у художніх творах, оскільки саме художня література є найбільш наближеною до розмовного синтаксису, якому притаманна емоційна нестабільність, імпульсивність і в результаті неоднорідність граматичного вираження. Однак художні доробки Івана Франка в контексті дослідження сегментованих конструкцій залишалися поза увагою лінгвістів, що й зумовлює **актуальність наукової статті**.

Метою статті є аналіз специфіки функціонування різних типів парцелятивів у системі простого речення на матеріалах художніх творів Івана Франка. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: 1) опис провідних характеристик парцелятивів; 2) визначення типів парцелятивів за граматичним вираженням та різновидом синтаксичного зв'язку з основною частиною в межах простого речення; 3) здійснення кількісно-статистичного аналізу парцелятивів; 4) виявлення динаміки функціонування парцелятивів; 5) розгляд функційного призначення парцелятивів; 6) простеження структурно-семантичного наповнення та прагматичного потенціалу парцелятивів у досліджуваних творах.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами дослідження є художні твори І. Франка: «Петрії й Довбушуки» (1 ред.), «Борислав сміється», «Перехресні стежки», «Петрії й Довбушуки» (2 ред.), що належать до різних періодів творчості письменника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливим для з'ясування механізмів розчленування таких конструкцій є залучення теорії актуального членування речення, оскільки саме її застосування дозволяє простежити процеси сегментування самого речення на кілька інтонаційно-змістових відрізків в умовах інтегрування в комунікативну сферу та визначення позиційності вичленуваного елемента в контексті тема-рематичних відношень. У результаті цього виявлено розбіжності параметрів репрезентації речення та висловлення, тобто відмінність у кореляції мовної та мовленнєвої одиниць. У межах текстової сегментації парцеляти доцільно розглядати як один із типів рематизації, оскільки сегментована синтаксична одиниця типово займає рематичну позицію в реченні (Вінтонів, 2013, с. 146).

В енциклопедії «Українська мова» (2004) подано таку дефініцію парцеляції: парцеляція – (від франц. *parceller* – поділяти на дрібні частини, від лат. *particular* – частка) – спосіб мовленнєвого оформлення єдиної синтаксичної одиниці – речення кількома комунікативними одиницями – фразами. До опорного речення після розділової фрази додається одна або кілька інтонаційно-сміслових одиниць, що разом із першим передають зміст одного висловлювання (Русанівський, 2004, с. 451).

Явища парцеляції зазнають синтаксичні одиниці в системі простого та складного речень, притому засвідчують різний рівень семантико-граматичної залежності та логіко-сміслові спаяності головного та залежного елементів. Окрім цього, до складу залежного парцельованого складника можуть входити інші синтаксичні одиниці, ускладнюючи його синтаксичну будову.

У результаті опрацювання художніх творів Івана Франка відзначено, що парцелюються як прості, так і складні речення. Кількісні показники парцелятивів у системі простого речення репрезентовано в Таблиці 1. Типи парцелятивів за граматичним вираженням у простому реченні.

Таблиця 1

Типи парцелятів за граматичним вираженням у простому реченні

Назва твору Члени речення	«Петрії й Довбушук и» (1 ред.)	«Борислав сміється»	«Перехресні стежки»	«Петрії й Довбушуки» (2 ред.)	Усього	
Однорідні присудки	67	92	151	33	343	91%
Однорідні додатки	-	-	2	-	2	0,5%
Однорідні обставини	-	1	2	-	3	0,8%
Присудок	-	1	8	-	9	2,4%
Означення	-	1	1	1	3	0,8%
Додаток	-	2	2	-	4	1,1%
Обставина	-	2	2	-	4	1,1%
Головний член односкл. речення	-	3	6	-	9	2,4%
Усього	67	102	174	34	377	100%

У межах простого речення парцелювання притаманне більшою мірою для однорідних членів речення, особливо – однорідних присудків (ОП). Формально-синтаксичне вираження парцелюваних членів простого речення продемонстровано в **Таблиці 2**. Типи парцелятів за способом синтаксичного зв'язку в простому реченні.

Таблиця 2

Типи парцелятів за способом синтаксичного зв'язку в простому реченні

Назва твору Тип зв'язку	«Петрії й Довбушуки» (1 ред.)	«Борислав сміється»	«Перехресні стежки»	«Петрії й Довбушуки» (2 ред.)	Усього	
А	4	28	36	3	71	18,7%
АБО	2	1	1	-	4	1,1%
АДЖЕ	-	2	7	-	9	2,4%
АЖ	-	4	1	1	6	1,6%
АЛЕ	12	30	22	7	71	18,7%
І	12	16	23	2	53	14,1%
ЗАТЕ (ЗАТО)	-	1	1	1	3	0,8%
НО	20	-	-	-	20	5,3%
ТА (але)	-	-	2	2	4	1,1%
ТА (і)	-	1	1	-	2	0,5%
ТІЛЬКО	-	-	1	-	1	0,26%
ЧИ	-	-	2	-	2	0,5%
Безполучн.	17	14	69	17	117	31%
Пауза крапки	-	5	8	1	15	4%
Усього	67	102	174	34	377	100%

Найуживанішими з-поміж парцельованих одиниць є речення з кількома присудками, які здебільшого поєднані сполучниковим зв'язком, зокрема протиставними сполучниками **а, але**: – *Ті гроші, що ви йому дали, то так як би в болото викинули. Коли маєте свідків, то скаржете його до суду за видурення, розумієте? То його замкнуть до криміналу, і побачите, що він за адукаат. А не маєте свідків, то плюньте в те місце, де були гроші. А більше йому не давайте і інших остерігайте. Зрозуміли? (Франко, 1978с); Ну, і що ж? І нехай! Я готов! Але не позволю йому таємно вскочити в місто, як вовкові в кошару (Франко, 1978с); – Овва, не знати чого! Як не відкриють, хто се зробив, то оголосять, що припадком поховзся абощо. А відкриють, ну, то возьмуть чоловіка і запакують, і кого буде злодій боятися? (Франко, 1978b); – Собака, добре стережеться! А тепер хоче ще бути великодушним, аби мене тим більше упокорити! (Франко, 1978d); кілька випадків поєднання сполучниками **зате (зато)**: *А в серці Довбушука, як видно було по його очах і лицю, йшла страшна боротьба, в ній сильно кипіла кров. Але сей раз іще здержав себе. Зате дав волю словам (Франко, 1978d); Він ледве в другім році ймився ходити, а ще в третім році лепотів, як шестимісячна дитина. Зато, на радість матері, почав їсти добре, немов через три перші роки дуже проголоднівся (Франко, 1978b).* Зафіксовано випадки використання в першій редакції твору «Петрії й Довбушуки» розмовного протиставного сполучника **но**: *«Куда іти?» – міркував Невеличкий. Но сей час і догадався, що всі товариші мають зібратися на «Глухім острові», і поспішив туди (Франко, 1978a); Запровадивши Олексу в полонину, сини його остали майже цілий тиждень з ним, помазаючи дідові Максимові віці пасти або роблячи що було треба коло колиби. Но в неділю рано пішли «на села», як виражався Максим, – мовили йому, що до церкви (Франко, 1978a).* Письменник у передмові до другої редакції твору зауважив те, що мова першої редакції є маловиробленою, наповненою великою кількістю старослов'янізмів та полонізмів, у зв'язку з чим згодом у другій редакції автор здійснив чимало мовностилістичних виправлень. Це стосується й подальшої заміни сполучника **но** на **але, та (але)**. Зрідка в досліджуваних творах функціонує в ролі сполучного елемента парцельованих присудків протиставний сполучник **та** в значенні **але**: *Тож, відіславши Шварца з його послугами до пані маршалкової, якій просив не говорити нічого про сі прикрі довгові справи, сам він, ходячи по гарній маршалківській залі в будинку ради повітової, почав міркувати, що йому робити далі. Та нараз зупинився, на його лиці заяснів усміх, і він навіть ударив себе долонею по чолі (Франко, 1978с).* Спорадично натрапляємо на випадки вживання автором в парцеляті з однорідними присудками сполучника **аж**, що виражає протиставний зв'язок: *Я стою, як остовпілий, дивлюся сюди-туди, не знаю, що діяти. Аж ту виджу, з вікна виставився той сам жид, що забив Максима; вже геть-геть, видно, осмілювся і кричить, поганець: «Так му треба, пиякови одному! Так му треба! А ви чого ту поставали, свині? Марш додому оден з другим!» (Франко, 1978b); Про Довбуша він ніколи не згадував, про гроші і скарби також ні. Аж перед самою смертю відкрив синові всю тайну і зобов'язав його врочистою присягою ось до чого «...» (Франко, 1978d).* Стилестично продуктивним є функціонування однорідних присудків, що зазнали парцеляції, за допомогою єднального сполучника **і**, завдяки чому письменнику вдається затримати увагу читача, додати щось нове в повідомлення, тим самим інформативно доповнити, уточнити, розлогіше описати явища, дії чи вчинки дійових осіб тощо: *Жида розуміють, бо жид відразу каже: дай. І знають, що зідре їх, і йдуть до нього, бо його поступування простіше, відповідне до їх способу думання (Франко, 1978с); – Е, вже би давно був вирубав, але заказали з намісництва. А інші кажуть, що банк не дозволяє рубати. Бо наш пан задовжений у банках, а на той ліс, то взяв більше як десять тисяч. І без банку не сміє рушити (Франко, 1978с); – Хліба, хліба, хліба! – закричала мара нелюдським охриплим голосом. І, не ждучи одвіту, піднесла високо руку з прегрубою ломакою і спустила її наосліп. Удар трафив графиню Кралінську в голову (Франко, 1978a).**

Подібними за функційно-граматичними показниками, проте відмінними у формально-синтаксичних засобах зв'язку, є парцеляти, у яких один з однорідних присудків поєднаний з основною частиною висловлення безсполучниковим зв'язком. У таких конструкціях думка стає змістовно строкатішою, лаконічнішою, набуває іншого інтонаційного забарвлення, автор подає повідомлення своєрідними мовленнєвими інформаційно-смысловими блоками, у результаті чого посилюється комунікативна актуалізація сегментованих одиниць. *Він замовк, хлипаючи, мов мала дитина. По хвилі **зачав** спокійнішим уже голосом «...» (Франко, 1978b); – А не чуєте, що християнські дзвони самі добровільно роблять вам службу і кличуть на вас благословенство християнського бога? То значить, що християни все будуть вам добровільно служити. **Будуть помагати** вам **осягнути** то, що собі загадаєте. Ті дзвони – то добрий знак для вас!.. (Франко, 1978b).*

Особливістю функціонування парцельованих присудків є частий дистантний спосіб їх розташування, що полягає в наявності в головній або залежній частині парцелята синтаксичних одиниць, які ускладнюють граматичну будову, або частин складного речення, які в семантичному та смислово-мисловому планах частково стосуються парцельованого предикативного центра й лише розширюють мовностилістичне тло художньої дійсності: *І він рушив знов до Гумніськ і, розвідавши докладно, як велося вступне доходження, описав усе і подав до президії крайового суду у Львові. **Переждав кілька тижнів, а не можучи дождатися ніяких наслідків, описав усе в формі кореспонденції і вислав до редакції одної з львівських часописей (Франко, 1978c);** Адже я певний, що вони, вийшовши від мене, просто підуть до свого Шльомка і розповідять йому, що я радив їм купити панські добра. **Ще й прибрешуть децю, бо слухали нерадо і відійшли, не вирозумівши добре, чого я хочу» (Франко, 1978c).***

Інколи автор вдається до використання ланцюгів однорідних парцельованих присудків: ***Покинемо** сей город, сей край. Світ широкий. **Подамося** геть, хоч би за море. Я здоров, сильний, повний віри, а при тобі моя сила і віра зросте вдесятеро. **Не згинемо. Заробимо** собі на життя. **Виборемо** у нього все можливе. **Видремо** у нього, що тільки дасться, з того скарбу людського щастя, який був призначений для нас (Франко, 1978c). Окрім цього, зауважуємо можливість парцельованих присудків функціонувати в різних часових, видових дієслівних формах та в різних формах способу дієслів-присудків: *Як рада б вона була тепер бачити свого Готліба, міцно-міцно притиснути його до серця, слідити за кожним його кроком, жити його думками, палати його чуттям. Адже він **любить!** І з нею першою **поділився** тайною свого серця! (Франко, 1978b); – А проте **тягнете. І скажіть** по правді, чи сама та праця чимдалі не робилась вам дорожчою, не набирала ідеальнішої подоби, не робилася вам метою життя, вищою, святішою, ніж усе те, що ви могли би були знайти зо мною? (Франко, 1978c).* Виявлено лише кілька випадків парцелювання самого присудка, якого вичленувано від основного повідомлення: *– А нині рано сам маршалок був. – Що? – Сам маршалок. Чвіркою **заїхав**. До адвоката ходив нагору (Франко, 1978c); – Що ти говориш! – скрикнув Готліб. – Моя мати! **І мала би бути противна!**.. Але ні, – додав він по хвилі, – се може бути, така вже її вдача. Але вона сама мусить направити зло, сама мусить перепросити твого батька ще нині! (Франко, 1978b).* Яскравішого прагматичного ефекту І. Франко досягає завдяки використанню на початку парцельованих частин лексичних повторів самих парцелятів, що емоційно інтенсифікують думку, підвищують інтонаційний градус вираження і надають більшій значущості предикатам: *Я **хотів** цілим останком свого життя прилагодитися до неї. **Хотів** по змозі приготувати поле, на котрім мали пізніші покоління збирати добрі плоди із моїх злих справ (Франко, 1978d); Тим часом Олекса **сидів**, похнюпивши голову. **Сидів** та роздумував про Довбушеві скарби (Франко, 1978d); **Біжу** додому – нема. **Біжу** знов вулицями, забіг по всіх знайомих, по всіх шинках, де ми часом, з роботи йдучи, вступаємо перекусити децю або селедця купити, – нема. Всіх питаю, чи не видів хто Варки, – ніхто**

не видів (Франко, 1978b). Парцельованим однорідним присудкам, незважаючи на тип синтаксичного зв'язку, притаманна семантика різних предикативних значень: зіставлення, протиставлення, одночасності, послідовності тощо. За результатами спостереження можна засвідчити те, що найчастіше вжито однорідних парцельованих присудків із семантикою послідовності: *Він витріщив залякані очі на Кшивотульського, боячися з його боку якогось удару. А потім говорив сквалливо «...» (Франко, 1978с); – Ну, то ходім де до іншого шинку. Візьмемо сепаратку. Вип'єш, розігрієшся. Або ляжеш троха (Франко, 1978с); За пару секунд він був на горбку, збіг униз, минув густий смерековий кломб, зирнув сюди й туди по парку – ніякої чорної дами не видно. Побіг далі, пару разів оббіг увесь парк, зазирнув у кожний закуток – чорної дами ані сліду (Франко, 1978с); одночасності: – Яке ж тут моє? Чи гадаєте, що пан підкупив мене, щоб я помагав зсадити його з маєтку? Чи думаєте, що хочу обдурити вас? (Франко, 1978с); Але дама не вставала. Не відвертаючи лиця, вона сиділа недвижно, мов кам'яна фігура. В одній руці держала парасольку, другу поклала свobodно на поруччя лавочки, немов відпочивала після надто довгого проходу (Франко, 1978с); поодинокі – семантикою зіставлення: – Овва, не знати чого! Як не відкриють, хто се зробив, то оголосять, що випадком поховзся абощо. А відкриють, ну, то возьмуть чоловіка і запакують, і кого буде злодій боятися? (Франко, 1978с); причиново-наслідкові відношення: О, крутиться пан маршалок у його пазурах. Ледве випросив мораторію до Великодня. Адже й цілу справу з реформою кас повітових на те тільки заварив, щоб грішми з хлопської каси викупити у Вагмана свої векслі (Франко, 1978с).*

У результаті спостережень зовсім не зафіксовано парцельованих однорідних підметів та означень, натрапляємо лише на кілька випадків парцельовання додатків та обставин. Їх функціонування вирізняється особливим ритмо-інтонаційним оформленням, що полягає в зміщенні акцентуаційного інтонування фрази та появи так званої паузи крапки, яка відмежовує основну частину від парцельованої. Зазвичай другорядні члени речення зазнають парцеляції не самостійно, а групами, тим самим розширюючи семантико-граматичний склад основного речення. Окрім цього, їхня позиція щодо головної частини висловлення є рухомою: вони можуть бути препозиційними та постпозиційними, що може свідчити про бажання автора надати їм певного смислово-емоційного навантаження, інформаційної вагомості.

Варто зауважити, що парцельовані обставини мають різне морфологічне вираження, але обов'язково мають обставинне значення. Специфікою парцельовання обставин є різний ступінь їхньої валентнопрогнозованості, що впливає на рівень граматичної спаяності з базовою частиною й відповідно на зближення з приєднувальними конструкціями, наприклад: – *Ти гніваєшся на мене, Баране? – Я на пана? А за що? – Ну, то добре, що не гніваєшся. А що ваш пан адвокат? – Виїхав сьогодні. До Гумниськ на терміни (Франко, 1978с); – Що? Вагман? – Повісився? – Так, повісився. В своїм покою. Коло своєї каси, яку лишив отвореною (Франко, 1978с); – В Бориславі?.. Млин паровий?.. – зачудувався Бенедьо, а далі змовчав, не сміючи вдаватись з таким паном у розмову (Франко, 1978b).*

Парцельовані детермінанти, перебуваючи у зв'язку з головною структурою, надають їй певного додаткового, уточнювального ефекту, конкретизації змісту тощо: *Рука не підіймається. Слово не вимовляється. Так от я задумав зробити се якось принадніше. Солідніше. Коли будемо самі обоє в хаті, то воно не вийде, – погань вийде, знаю наперед (Франко, 1978с); Мов громова іскра, так пронеслося на другий день з уст до уст, від ями до ями, від кошари до кошари, від нафтарні до нафтарні не чуване досі слово: – В неділю по хвалі божій! На толоку коло Борислава! Нарада! нарада! нарада! (Франко, 1978b); – Сьогодні. Зараз. Усе вже готове. Що треба – накуплено, фіакер чекає на вулиці. Прошу перебраться – і їдемо! (Франко, 1978с).*

Здійснений кількісний аналіз парцельованих додатків свідчить про їхнє поодинокі функціонування – всього кілька випадків. Парцельовання додатків, на нашу думку,

здебільшого є передбачуваним, оскільки залежить від правобічної валентності дієслів-предикатів і зумовлене необхідністю цю позицію заповнити: *Я все віддам тобі. Покинемо сей город, сей край. Світ широкий* (Франко, 1978с); – *І роблю так. Ось і з вами. За те, що ви добрий пан і не пожалували для мене – га, га, га – двох порційок, велике вам спасибі!* (Франко, 1978с); – *Е, з таким зарібком! І прожити нема за що, не то, щоби яку підмогу для господарства. Буде з нас! Най другі заробляють!* (Франко, 1978b); – **Вам? Бог допоможе? Людоїди якісь, дводушники!** – *воркотіла Рифка, а далі, немов оснувата, підіймила затиснуті кулаки вгору і кинулась на перепудженого Леона* (Франко, 1978b)

Висновки й перспективи дослідження. Найбільшу групу в межах парцеляції формують однорідні парцельовані присудки, спорадично – однорідні додатки, однорідні обставини, парцельований присудок, означення, додаток, обставина та головний член односкладного речення. Парцельованим однорідним присудкам, однорідним додаткам та однорідним обставинам притаманне як дистанційне, так і контактне розташування. Зауважуємо рухому позиційність парцельованих сегментів щодо основної частини. У межах простого речення парцеляти поєднані з ядром за допомогою синтаксичного сполучникового, безсполучникового зв'язку або так званою паузою крапки.

У досліджуваних художніх творах використання парцелятив надає суб'єктивного увиразнення мовлення й у контексті розгляду комунікативно зорієнтованих лінгвістичних прийомів вони набувають досить важливого прагматичного значення, оскільки метою їх використання є експлікування авторських інтенцій, спрямованих на налагодження текстової взаємодії з читачем.

Перспективу наукових розвідок вбачаємо в залученні до аналізу інших художніх творів Івана Франка, що дозволить значно ширше проаналізувати особливості функціонування парцелятив у творчості письменника та виявити їхній прагматичний потенціал.

Бібліографічний список

- Вінтонів, М. О., 2013. *Актуальне членування речення і тексту : формальні та функційні вияви: монографія*. В: А. П. Загнітко (відп. ред.). Донецьк : Донецький нац. ун-т.
- Загнітко, А. П., 2001. *Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія*. Донецьк: ДонНУ.
- Русанівський, В. М., 2004. *Українська мова : енциклопедія*. НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана.
- Франко, І. Я., 1978а. *Повісті та оповідання (1875–1878)*. Київ : Наукова думка. Т. 14.
- Франко, І. Я., 1978b. *Повісті та оповідання (1878–1882)*. Київ : Наукова думка. Т. 15.
- Франко, І. Я., 1978с. *Повісті та оповідання (1896–1900)*. Київ : Наукова думка. Т. 20.
- Франко, І. Я., 1978d. *Повісті та оповідання (1904–1913)*. Київ : Наукова думка. Т. 22.

References

- Vintoniv, M. O. 2013. Aktualne chlenuvannia rechennia i tekstu : formalni ta funkciini vyjavy [Actual sentence and text segmentation: formal and functional manifestations]: Monograph. In: A. P. Zahnitko (ed.). Donetsk : Donetskyi nats. un-t (in Ukrainian).
- Zahnitko, A. P. 2001. *Teoretychna hramatyka ukraïnskoi movy: Syntaksys: Monohrafiia* [Theoretical grammar of the Ukrainian language: Syntax]: Monograph. Donetsk: DonNU. (in Ukrainian).
- Rusanivskiy, V. M. [Ed] ta in. 2004. *Ukrainska mova : entsyklopediia* [The Ukrainian language: an encyclopedia]. NAN Ukrainy In-t movoznav. im. O. O. Potebni, In-t ukr. movy. Vyd. 2-he, vypr. i dopov. Kyiv: Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia» im. M. P. Bazhana, 820, [2]. : il. (in Ukrainian).
- Franko I. Ya. 1978a. *Povisti ta opovidannia (1875–1878)* [Long stories and short stories (1875–1878)]. Kyiv : Naukova Dumka. T. 14. (in Ukrainian).

- Franko I. Ya. 1978b. *Povisti ta opovidannia (1878–1882) [Long stories and short stories (1878–1882)]*. Kyiv : Naukova Dumka. T. 15. (in Ukrainian).
- Franko I. Ya. 1978c. *Povisti ta opovidannia (1896–1900) [Long stories and short stories (1896–1900)]*. Kyiv : Naukova Dumka. T. 20. (in Ukrainian).
- Franko I. Ya. 1978d. *Povisti ta opovidannia (1904–1913) [Long stories and short stories (1904–1913)]*. Kyiv : Naukova Dumka. T. 22. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 09.03.2023.

M. Vintoniv
A. Kucher

FUNCTIONAL EXPRESSION OF PARCELATS IN IVAN FRANCO'S IDIOSTYLE

The article is devoted to the study of parcelat, which is one of the means of expressive syntax. The use of parcellation is characteristic feature of artistic and conversational styles, which demonstrates the combination of various syntactic forms of expression dictated by communicative requirements. Parcelat is the result of the segmentation of a sentence as a complete syntactic and intonation-content structure into several elements (basic part and segment) in order to actualize individual fragments of the message. In the context of the theory of actual articulation, the main part (core) of the parcelat occupies the thematic position, and the segment (parcel) is an expression of the rheme.

The lack of linguistic works dedicated to the study of parcelat in the artistic heritage of Ivan Franko arouses scientific interest in studying the peculiarities of the functioning of parcelat in the writer's artistic works and determining their tasks in achieving a perlocutionary effect on the reader.

The purpose of the scientific article is to study the peculiarities of the functioning of parcelat within a simple sentence based on the materials of Ivan Franko's literary works ("Petrii and Dovbuschuku" (1 ed.), "Borislav laughs", "Cross paths", "Petrii and Dovbuschuku" (2 ed.)), belonging to different periods of the writer's creativity.

Parceled homogeneous predicates are the most used within a simple sentence, parceled homogeneous adjuncts, homogeneous circumstances and parceled predicate, meaning, adjunct, circumstance and the main member of a one-syllable sentence are much less recorded. Most often, the writer used parcelat with a non-conjunctive connection, less often – with a conjunctive one, sporadically used parcelat, the formal marker of which is a dot pause between the components. We note the quantitative growth of cases of parcellation in the writer's artistic works belonging to the late period of creativity.

In the research, for the first time, a comprehensive analysis of the parcelat within a simple sentence, used by Ivan Franko in the artistic works of different periods of creativity, was carried out, which made it possible to reveal dynamic processes in their functioning.

We see the prospect of further exploration in the involvement of a larger number of Ivan Franko's artistic works in order to reveal their functional and pragmatic potential in the writer's idiosyle.

Key words: *simple sentence, segmentation, parcelat, expressive syntax, pragmatics of artistic text, Ivan Franko.*